

Päijänne Brändiksi- hankesuunnitelma

12.10.2017

Leppälä, Mirva (JAMK)
Räsänen, Pirjo (LAMK)
Elina Tolonen (JAMK)
Tunkkari-Eskelinen, Minna (JAMK)

Sisällysluettelo

1.	TIIVISTELMÄ	2
2.	HANKKEEN ORGANISOINTI	3
2.1	HAKIJA JA HALLINNOIJA	3
2.2	OSATOTEUTTAJA	4
2.3	HANKKEEN PROJEKTIPÄÄLLIKÖ JA MUUT VASTUUHENKILÖT	5
2.4	KESKEISET TOIMIJAAT	6
3.	HANKKEEN TARVE JA TAUSTA	7
3.1	JUOTAVAN JA SYÖTÄVÄN HYVÄ PÄIJÄNNE	7
3.2	KESTÄVÄ JA VASTUULLINEN TOIMINTA	8
3.3	BIOSFÄÄRISTÄ BUUSTIA PÄIJÄNTEELLE	9
3.4	ERI INTRESSIEN HARMONISAATIO – POIS VASTAKKAINASETELUSTA	10
3.5	BIOSFÄÄRISTATUKSEN NIMEÄMISEN KESKEISET OSIOT	11
4.	HANKKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET	13
5.	HANKKEEN TOIMENPITEET JA AIKATAULU	14
5.1	TOIMENPIDESUUNNITELMA	14
	<i>Toimenpide 1: Taustaselvitys biosfäärialueen hyödyistä ja haitoista</i>	14
	<i>Toimenpide 2: Unescon ja Päijänteen kestävän ja vastuullisen toiminnan elementtien kirkastaminen</i>	14
	<i>Toimenpide 3: Eri intressitahojen yhteensovittaminen</i>	15
	<i>Toimenpide 4: Keskeisten toimijoiden ja alueen sitouttaminen kestävään ja vastuulliseen toimintaan</i>	15
	<i>Toimenpide 5: Biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen luonnoksen laatiminen (yhteisesti määritellyt painopisteet ja maantieteellinen rajaus)</i>	16
5.2	HANKKEEN TOIMENPITEIDEN AIKATAULU	16
6.	YHTEYS MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAAN JA KANSALLISIIN JA ALUEELLISIIN STRATEGIOIHIN SEKÄ MUIHIN HANKKEISIIN	17
6.1	KEHITTÄMISOHJELMA JA STRATEGIAT	17
6.2	YHTEISTYÖ MUIDEN HANKKEIDEN KANSSA SEKÄ PÄÄTTYNEIDEN HANKKEIDEN TULOSTEN HYÖDYNTÄMINEN	18
7	TOIMINTA-ALUE, KOHDERYHMÄT SEKÄ AIKATAULU	20
7.1	TOIMINTA-ALUE	20
7.2	KOHDERYHMÄ	20
7.3	AIKATAULU	21
8	KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSSUUNNITELMA	21
9	RAPORTOINTI JA TIEDOTTAMINEN	21
9.1	RAPORTOINTI	21
9.2	TIEDOTTAMINEN	22
10	HANKKEEN ARVIOINTIMENETTELY JA TOIMINNAN JATKUMINEN	23
10.1	HANKKEEN ARVIOINTI	23
10.2	TOIMINNAN JATKUMINEN HANKKEEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN	23
10.3	RISKIANALYYSI	24
	LÄHTEET	24

1. Tiivistelmä

Päijänteen valuma-alueella asuu yli 300 000 ihmistä ja siellä on laaja-alaista teollisuutta ja vahvaa metsä- ja maatalouden toimintaa. Aktiivisesta ihmistoiminnasta huolimatta yli miljoona suomalaista juo päivittäin Päijänteen vettä, monet nauttivat sen kalasaaliista ja viettävät vapaa-aikaansa sen rannoilla.

Kestävän ja vastuullisen toiminnan periaatteita peräänkuulutetaan nykyisin läpi eri toimialojen. Tätä on vauhdittanut epävakaa maailmantila ja nopea tiedonkulku sekä ihmisten kasvanut tietoisuus ympäristöllisistä, taloudellisista ja sosiaalisista epäkohdista.

Menestyksellisen Päijänteen vesitalouden tilan saavuttaminen on menestystarina, johon pohjautuen Päijänteen alue on mahdollista brändätä kestävän ja vastuullisen toiminnan mallialueeksi. Tämä voidaan toteuttaa toimialarajat ylittävällä yhteistyöllä ja innovoinnilla kuin myös kansainvälisesti tunnetulla biosfääristatuksella. Biosfääri mielletään maailmalla juuri kestävän ja vastuullisen toiminnan kansainväliseksi brändiksi.

Päijänne Brändiksi -hankkeen tarkoituksena on vahvistaa ja edistää Päijänteen alueen kestävää ja vastuullista toimintaa ja selvittää edellytyksiä saavuttaa Unescon biosfääristatus. Tavoite saavutetaan sitouttamalla keskeiset toimijat toimimaan yhdessä määriteltyjen toiminnallisten painopisteiden ja visioiden mukaisesti Päijänteen alueen kestävälle ja vastuulliselle käytölle, edistämiseksi ja kehittämiseksi yli toimialarajojen.

Päijänteen alue on jo aiemmissa biosfääriselvityksissä todettu täyttävän Unescon asettamat kriteerit biosfäärialueeksi hakeutumiseen. Päijänne Brändiksi -hankkeen yhtenä tärkeänä toimenpiteenä on laaja osallistava ja kaikki näkökulmat kuuleva toiminta konfliktinratkaisumenetelmiä käyttäen.

Hankkeen hakija ja osatoteuttaja ovat maakuntiansa aluekehittäjän roolissa avaintoimijoita koordinoimaan tietoa, toimenpiteitä sekä kokoamaan toimijoita yhteen Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toimialarajat ylittävän toiminnan edistämiseksi.

2. Hankkeen organisointi

2.1 Hakija ja hallinnoija

Hakija: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy
 Osoite: Rajakatu 35 (PL 37)
 40200 Jyväskylä

Vastuuhenkilö: T & K-päällikkö Tiina Martelius-Louniala
 Puhelin: 040 579 7668
 Sähköpostiosoite: tiina.martelius-louniala@jamk.fi

Yhteyshenkilö: Projektipäällikkö Mirva Leppälä
 Puhelin: 050 431 7574
 Sähköpostiosoite: mirva.leppala@jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) palvelee yritysten ja yhteisöjen kehittämistä monialaisen osaamisen sekä yhteistyöverkostojen avulla. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan liikevaihto vuositasolla on alueellisesti merkittävä, noin 10 milj. euroa. Opetusministeriö on palkinnut Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminnan kymmenenä vuonna peräkkäin. Laadukkaan toiminnan takaa Korkeakoulujen arviointineuvoston auditoima laadunvarmistusjärjestelmä, joka kattaa koulutuksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavat tukitoiminnot.

Aktiivinen rooli aluekehityksessä on tuottanut myös useita alueellisia ja alueiden välisiä EU-rahoitteisia hankkeita, kuten:

- Aitoja Makuja ja Elinvoimaa - ruokaketjun mikroyritysten kilpailukyvyyn edistäminen
- Biomassavarojen kestävä käyttö (FP7/BIOCLUS)
- Keski-Suomen maaseudun tiedotushanke Hinkalo
- Keski-Suomen maaseutumatkailun kilpailukyvyyn parantaminen tiedottamisen keinoin
- Kestävyydestä kilpailuetua maaseutumatkailuun
- Lähiruokaa resurssiviisaasti julkisiin keittiöihin -pilottihanke (Sitra)
- Matkailusta laatua koko elämään
- Maitoa ja naudanlihaa Keski-Suomesta
- Outdoors Finland Keski-Suomi
- Pro Ruokakulttuuri
- Ruokaketjuilla kasvuun - koulutushanke

JAMK on osallistunut myös osatoteuttajana useisiin ylimaakunnallisiin, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin, kuten Lähiruoan ekologisten vaikutusten selvityshanke (MTT, UTU), Nimisuojusta kilpailukykyä (HY), European Cultural Routes – Transferring Experiences and Sharing Solutions (Certess) ja Lyhyet läheiset ketjut – lähiruoka ja sosiaalinen pääoma (UTU). Lisäksi JAMK on vahvasti mukana biotalousalan kehittämisessä niin metsäsektorilla, maataloudessa kuin haja-asutusalueitten vesihuollossa. JAMK on tehnyt useita lähienergiaan liittyviä hankkeita ja on erikoistunut biomassojen käyttäytymiseen poltossa ja varastoinnissa.

2.2 Osatoteuttaja

Osatoteuttaja: Lahden ammattikorkeakoulu Oy
Osoite: Niemenkatu 73
15140 Lahti

Vastuhenkilö: TKI-johtaja Ulla Kotonen
Puhelin: 044 708 0588
Sähköpostiosoite: ulla.kotonen@lamk.fi

Yhteyshenkilö: TKI-asiantuntija Pirjo Räsänen
Puhelin: 044 7081242
Sähköpostiosoite: pirjo.rasanen@lamk.fi

Lahden ammattikorkeakoulu Oy (LAMK) on monialainen korkeakoulu, jossa opiskelee noin 5300 opiskelijaa. Henkilöstöä on noin 390, josta noin 220 on opettajia. LAMK on alueen suurin korkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulu on aktiivinen TKI-toimija. LAMK on osallistunut vuodesta 2003 lähtien satoihin EU-rahoitteisiin TKI-projekteihin joko hallinnoijana tai partnerina. Vuonna 2016 LAMK oli 45 projektin hallinnoija ja partneri 22 projektissa. TKI-toiminnan laajuus oli noin 68 M€.

LAMKin strategiset painoalat muotoilu, älykäs teollisuus, hyvinvointi ja uudistava kasvu sekä elinvoimainen ympäristö ovat vahvasti sidoksissa alueellisiin elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin kehittämiskohteisiin. Kaikkia koulutusaloja ja toimijoita yhdistävät kokeilut, protot ja demot, uudistava oppiminen sekä yrittäjyyden toimintamallit ja -tavat (profiilit). Ne näkyvät opetuksen ja TKI:n sisällöissä sekä suuntaavat resursointia että osaamisen kehityspainotuksia. TKI-työtä tehdään yhteistyössä alueen elinkeinotoimijoiden, muiden ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Älykäs teollisuus painoala vahvistaa alueen yritystoiminnan kilpailukykyä mm. kehittämällä verkostomaisia liiketoimintamalleja ja palvelukonsepteja. Liiketoiminnan kehittämisessä korostuvat asiakaslähtöisyys, joukkoistaminen ja avoimet innovaatiot sekä viennin edistäminen. Elinvoimainen ympäristö painoalan TKI-toiminta kehittää alueen resurssien tehokasta käyttöä ja uusiutuvia energiaratkaisuja yhteistyössä yritysten kanssa sekä edistää kestäviä kaupunkirakenteita. Kestävä kaupunkiympäristö -teema edistää yhdyskuntasuunnittelulla tulevaisuuden kestäviä kaupunkirakenteita, kuten asuinalueiden vihreyttä ja viihtyvyyttä sekä energiatehokkuutta.

LAMKissa on toteutettu viime vuosina useita vastuullisen liiketoiminnan, kuntien ja taajamien kehittämisen sekä luontokohteiden kehittämishankkeita. Hankkeisiin on sisältynyt mm. lähtötilanteiden kartoitusta ja inventointia, asukas- ja yritysyritysyhteistyötä ja avoimia tiedotus ja keskustelutilaisuuksia sekä kohteiden yhteistyön ja luonnossa olevien rakenteiden ideointia ja havainnollistamista. LAMK on myös ollut mukana kulttuuriympäristöä ja maaseutua koskevissa tutkimushankkeissa, joista esimerkkeinä Päijät-Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys (2006), Suomalainen maaseututaajama

2010-luvulla tutkimushanke (2013 - 2014) ja Liiketoimintaa verkostoitumalla -hanke (2013 - 2014). Käynnissä olevassa Kulttuuriympäristöstä hyvinvointia ja liiketoimintaa -hankkeessa (2015-2017) kehitetään Vääksyn, erityisesti kanava-alueen, rakennettua kulttuuriympäristöä ja vahvistetaan Vääksyn identiteettiä tarinoiden avulla. Hankkeessa syntyvä Vääksyn kulttuuriympäristöohjelma julkaistaan syksyllä 2017. Ruoka-aiheisia liiketoiminnan kehittämishankkeita ovat olleet mm. Baltic Sea Culinary Routes (2015-2016) ja Lähiruoasta uutta liiketoimintaa - local street food (2015 - 2016) -hankkeet. Luontokohteiden kehittämishankkeita ovat mm. Outdoors Finland ja Mennään metsään -hankkeet. Parhailaan LAMKissa on menossa Salpausselkä Unesco Global Geopark -hanke, jonka kanssa tällä hankkeella on yhteisiä tilaisuuksia ja osin tavoitteitakin.

2.3 Hankkeen projektipäällikkö ja muut vastuuhenkilöt

Hankkeen projektipäällikkö (JAMK) toimii hankkeen vastuuhenkilönä, vastaa hankehallinnosta ja raportoinnista, suunnittelee ja toteuttaa hankkeen toimenpiteitä ja viestii hankkeesta sekä sisäisesti että ulkoisesti yhteistyössä Päijät-Hämeen alueellisen projektipäällikön (LAMK) kanssa. Työnkuvaan kuuluu myös alueellisten toimenpiteiden yhteensovitus ja aluetoimijoiden yhteydenpito sekä biosfääriin liittyvien aineistojen ja selvitysten kokoaminen ja koordinointi sekä ohjaus.

JAMK projektisihteeri: vastuulla on hankkeen hallinto- ja talousasioiden hoito sekä maksatusten laadinta.

LAMK projektipäällikkö: tukee JAMK projektipäällikköä hankkeen alueellisessa koordinoinnissa ja toteuttaa alueellaan hankkeeseen kirjatut verkostoitumiseen ja biosfääriselvityksiin kirjatut laatimisen toimenpiteet sekä osallistuu hankkeessa järjestettävien tilaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen omalla alueellaan.

JAMK ja LAMK asiantuntijat: vastaavat toimialansa alueellisesta verkostoitumisesta sekä tiedottamisesta. Osallistuvat taustaselvitysten laadintaan ja esittelyyn, tilaisuuksiin liittyvien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutuksen toimenpiteisiin (ml. työpajat, seminaari) ja työpajojen väli- ja tulosaineistojen analysointiin ja selvitysten laadintaan.

Hankkeen ulkopuolista asiantuntijuutta (ostopalvelut, ulkopuoliset asiantuntijat) käytetään 1) luennoitsijoina ja alustajina (seminaarit, työpajat, konfliktinratkaisuosaaaminen), 2) biosfäärituntemuksen vahvistamiseen hankkeessa

Ohjausryhmän ja työryhmän kokoonpanot

Ehdotus ohjausryhmäksi

Hankkeen ohjausryhmään kutsutaan osallistujiksi keskeisten toimijoiden edustajia sekä asiantuntijoita. JAMKin projektipäällikkö raportoi ohjausryhmälle hankkeen toiminnasta, kutsuu ohjausryhmän kokoon ja LAMKin projektipäällikkö toimii ohjausryhmän sihteerinä. Ohjausryhmä kokoontuu kaksi kertaa hankkeen aikana.

Ohjausryhmän on ajateltu koostuvan seuraavien tahojen edustajista sekä asiantuntijoista:

- Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Lahden ammattikorkeakoulu
- Maakuntaliitot Keski-Suomi, Päijät-Häme
- ELY-keskukset, Keski-Suomi, Häme
- Metsähallitus
- MTK ja muut maanomistajajärjestöt
- Kuntien edustajat
- Pro Päijänne -yhdistys
- Juotavan Hyvä Päijänne -yhdistys
- Matkailun alueorganisaatiot (erityisesti Visit Päijänne, Visit Jyväskylä)
- Yritysten edustajia
- Tutkimussektorin edustajia

Työryhmä

Hankkeen työryhmä koostuu hankkeen henkilöstöstä ja sen asiantuntijoista, keskeisistä toimijoista ja mahdollisesti vaihtuvista asiantuntijoista. Työryhmän tehtävänä on hankkeen eteenpäin vienti ja kehittäminen, ajankohtaisasioiden päivittäminen, tiedonkulun varmistaminen, yhteissuunnittelu, toiminta- ja viestintäsuunnitelmien päivitys ja yhteishengen ylläpitäminen. Ryhmän työskentelyssä hyödynnetään sähköisiä työtiloja sekä verkkokokoustekniikkaa.

2.4 Keskeiset toimijat

Hanke on vahvasti eri toimialarajat ylittävä ja hankkeen keskeisinä toimijoina ovat eri tahot, joiden edustajistoa osallistuu hankkeen ohjaus- ja työryhmätyöskentelyyn, seminaariin, tutustumismatkaan, työpajoihin sekä mahdollisen biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen kommentointiin ja sitoumusten laadintaan. Hankevalmistelun aikana on käyty aktiivista keskustelua eri toimijoiden kanssa (liite 1).

Alustavasti mielenkiintonsa hankkeen toimintaa kohtaan ovat ilmaisseet mm: Metsähallitus, Keski-Suomen Yrittäjät ry., Metsäkeskus, ProPäijänne-yhdistys, Juotavan Hyvä Päijänne -yhdistys, Visit Jyväskylä ja Alkio-opisto.

Näiden lisäksi keskeisiä toimijoita ovat MTK/metsänhoitoyhdistykset, kunnat, Keski-Suomen ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Ministeriöt (MMM, YM, OKM), yritykset, Keski-Suomen liitto, Päijät-Hämeen liitto, peruskoulujen opettajisto, ProAgria, Maa- ja kotitalousnaiset, Maaseudun sivistysliitto, maakunnalliset matkailun toimintaryhmät, Pohjois-Karjalan biosfäärialue, Saaristomeren biosfäärialue, tutkimuslaitokset.

Tärkeitä tiedotettavina ja toimenpiteisiin osallistettavina ryhminä (kysely) ovat alueen vapaa-ajan asukkaat, paikalliset asukkaat, metsänomistajat sekä alkutuottajat.

Alueelliset verkostot

JAMKilla ja LAMKilla on kiinteät yhteistyöverkostot maakunnallisten yritysten, erityisesti maaseudun toimijoiden, biotalouden, ruoka-alan sekä matkailualan pk-yritysten kesken.

Lukuisat aiemmat hankkeet osoittavat korkeakoulujen olevan luotettava kumppani ja arvostettu koulutus- ja kehittämisspalveluja tuottava taho. Alueelliset matkailuorganisaatiot (VisitJyväskylä, LahtiRegion, VisitPäijänne) tekevät jo nykyisellään tiiviisti yhteistyötä ja kehittävät yhteisiä tuotteita ja markkinointikanavia Päijänteiden alueella ja toimivat täten tärkeinä matkailusektorin edustajina hankkeessa. ProPäijänne-yhdistys on perustettu edistämään biosfäärialuestatuksen saamista Päijänteelle. Yhdistys edistää erityisesti Päijänteiden alueen yritysten sitoutumista Unescon biosfäärialueeksi tunnustautumisessa. Juotavan Hyvä Etelä-Päijänne ry toimii Asikkalan, Padasjoen, Sysmän, Heinolan ja Hartolan kuntien alueella. Yhdistys koordinoi Etelä-Päijänteiden alueen matkailuun liittyviä palveluita ja tapahtumia ja kehittää alueen matkailu- ja retkeilypalveluita muun muassa hankkeiden kautta ja tekemällä esityksiä viranomaisille ja muille asianomaisille. LAMK vetää Päijät-Hämeessä kahta luontomatkailun kehittämishanketta, Mennään metsään ja Salpausselkä Unesco Global Geopark -hankkeita, joiden kanssa tämä hanke koordinoidaan.

Valtakunnallinen verkosto

Suomessa on kaksi Unescon biosfäärialuetta, Pohjois-Karjalassa ja Saaristomerellä, jotka ovat toimineet kaksi vuosikymmentä. Näiden alueiden koordinaattorit ovat tärkeä voimavara Päijänteiden alueen kehittämisen suuntaamisessa. Päijänteiden ympäristössä on kaksi yliopistoa, kolme ammattikorkeakoulua, ammattioppilaitoksia ja tutkimuslaitoksia, joissa tehdään monitieteistä ja korkeatasoista tutkimusta ja edellytykset monitieteisen kestävä kehityksen tutkimukselle ovat hyvät. Jyväskylän bio- ja ympäristötieteen laitos koordinoi PäijänneLTER –tutkimustoimintaa (LTER = long-term ecological research) ja Lahdessa tehdään huipputason Päijänteiden vesistötutkimusta Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitoksen toimesta. Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Luonnonvarakeskus (LUKE) ovat vahvoja toimijoita Päijänteiden alueen tutkimuksessa. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö ovat keskeisiä tahoja.

Kansainväliset verkostot

Tärkeä kansainvälinen yhteistyötaho on Unescon biosfäärialueiden Pohjoismaisten toimijoiden verkosto NordMab, joka on toiminut aktiivisesti jo vuosia. Verkoston tavoitteena on luoda pohjoisten alueiden yhteenkuuluvuuden tunnetta, välittää tietoa alueiden jatkuvasta ja kestävästä kehittämisestä sekä tukea toisiaan biosfäärialueiden eri vaiheissa kohdattavien haasteiden selvittämisessä. Aiemman biosfääriselvityksen tiimoilta Päijänteiden alueella on jo olemassa olevat yhteydet NordMab-verkoston. Toinen tärkeä kansainvälinen verkosto on varsinainen biosfääriohjelma eli Unescon Ihminen ja biosfääri-ohjelma (MAB). Suomen Akatemiassa toimii MAB-ohjelman tieteellinen koordinaatioryhmä, joka kuuluu alueelliseen EuroMAB-tutkimusyhteistyöverkoston, joka kattaa Pohjois-Amerikan, Euroopan, Itä-Euroopan ja Venäjän.

3. Hankkeen tarve ja tausta

3.1 Juotavan ja syötävän hyvä Päijänne

Päijänteiden valuma-alueella asuu yli 300 000 ihmistä ja siellä on sekä laaja-alaista teollisuutta että vahvaa metsä- ja maatalouden toimintaa. Lisäksi Päijänteiden ympäristön metsät ovat tärkeä luonnonvara ja taloudellinen tukipilari, esimerkiksi Keski-Suomen vuotuiset metsänmyyntitulot ovat 120–150 miljoonaa. Aktiivisesta ihmistoiminnasta huolimatta yli miljoona suomalaista juo päivittäin Päijänteiden vettä, monet nauttivat sen kalasaaliista ja viettävät vapaa-aikaansa sen rannoilla. On selvää, että tämän on

mahdollistanut alueen vuosikymmenten ajan kestävä ja vastuullinen toiminta läpi eri toimialojen ja yhteiskunnan eri sektorien.

Suomi on profiloitumassa hyvää vauhtia puhtaan ja turvallisen elämänmuodon ja luonnon ykkösmaaksi. Tämä imago on saanut pohjaa etenkin luontomatkailun monista kansainvälisistä medioista, mutta Suomen luonnon puhtaus on monen tekijän summa. Puhtaus kertoo tositarinaa suomalaisen yhteiskunnan kestävästä ja vastuullisista toimenpiteistä läpi historian.

Menestyksellisen Päijänteen vesitalouden tilan saavuttaminen on menestystarina, johon pohjautuen Päijänteen alue on mahdollista brändätä kestävä ja vastuullisen toiminnan mallialueeksi. Alueesta ja sen vedestä voidaan luoda käsite, joka kertoo menestystarinaa nimenomaan yhteiskunnan eri sektorien kestävästä ja vastuullisesta yhteistoiminnasta. Tämä voidaan toteuttaa toimialarajat ylittävällä yhteistyöllä ja innovoinnilla kuin myös kansainvälisesti tunnetulla biosfääristatuksella. Tähän tarpeeseen Päijänne Brändiksi -hanke vastaa.

Ainutlaatuisen vesialueen lisäksi alueella on myös monimuotoista kestävää rakennettua ympäristöä sekä kansainvälisestikin houkuttelevia nähtävyyksiä. Alueelta löytyy kansainvälisesti kiinnostava kestävä suunnittelun Alvar Aalto -rakennuskanta, josta osaa parhaillaan valmistellaan esitettäväksi Unescon maailmanperintölistalle. Lisäksi Päijänteen alueella ja sen lähialueilla on lukuisia kansallispuistoja sekä monia suomalaisen luonnon maamerkkejä kuten Salpausselän harjumuodostelma sekä olemassa olevat Unescon maailmanperintökohteet Petäjäveden vanha kirkko ja Struven ketjun piste Korpilahden Oravivuorella.

3.2 Kestävä ja vastuullinen toiminta

Kestävä ja vastuullisen toiminnan periaatteita peräänkuulutetaan nykyisin läpi eri toimialojen. Tätä on vauhdittanut epävakaa maailmantila ja nopea tiedonkulku ja ihmisten kasvanut tietoisuus ympäristöllisistä, taloudellisista ja sosiaalisista epäkohdista. Tämä kaikki on johtanut merkittävästi kasvaneeseen tietoisuuteen kestävyiden ja vastuullisen toiminnan merkityksestä yli toimialarajojen.

Vastuullisuuden toteutuminen niin ekologisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta kuin taloudellisestakin näkökulmasta riippuu monen eri toimijan sitoutumisesta vastuullisuustyöhön. Tulokset ovat pitkälti kiinni siitä, kuinka hyvin kaikki sidosryhmät, alueesta tai maasta riippumatta, ottavat vastuun kehittämistyöstä ja omasta toiminnastaan pitkällä tähtäimellä.

Matkailusektori on toiminut viime vuosikymmeninä muita toimialoja vahvemmin kestävä ja vastuullinen toiminnan saralla. Vastuullisuuden kehittäminen matkailussa juontaa juurensa jo 1980-luvulta ja pohjautuu kestävä matkailun konseptiin (Krippendorf 1987, 138-139; (Making tourism more sustainable 2005, 11-12.) Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen aiemmassa matkailun kestävyteen liittyvän hankkeen tuloksissa (KESMA II) korostui kestävyiden tärkeys niin, että ekologisesti ja kulttuurisesti kestävästä tuotteista oltiin valmiita maksamaan. Sama ilmiö on laajentunut matkailun toimialalta koskemaan nykyisin kaikkia muitakin toimialoja, mm. metsä- ja maataloutta, ruokaan ja muihin tuotteisiin liittyviä vaateita. Elinkeinoelämän keskusliitto määrittelee vastuullisen toimintatavan seuraavasti:

”vastuullinen yritys toimii mahdollisimman kestäväällä tavalla ja sovittaa yhteen yrityksen ja sen sidosryhmien tavoitteet ja odotukset” (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2017).

Päijänne Brändiksi -hankkeessa pyritään kohtauttamaan eri toimialojen tavoitteita ja tätä kautta tunnistamaan mahdollisuuksia ja haasteita. Näiden toimenpiteiden kautta päästään ottamaan askeleita kohti Päijänteiden brändäämistä kestävä ja vastuullisen toiminnan alueeksi. Kestävä ja vastuullisen toiminnan brändi palvelee toteutuessaan kaikkia toimialoja.

3.3 Biosfääristä buustia Päijänteelle

Biosfääri mielletään jo varsin laajasti maailmalla juuri kestävä ja vastuullisen toiminnan brändiksi, joka mahdollistaa omalta osaltaan kansainvälistymisen. Biosfäärialueet toimivat paikallisesti muodostaen kansainvälisen verkoston, joka vahvistaa kunkin alueen kansainvälistymistä. Biosfäärialueen status lisää alueen tunnettuutta ja se on huomioitu merkittäväksi kilpailutekijäksi etenkin matkailun ja maatalouden parissa, missä yhä laajemmin kestävyuden ja vastuullisuuden toiminnan kysymykset korostuvat.

Biosfääri kuuluu Unescon - YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön - alaisuuteen ja se on toiminut vuodesta 1970 lähtien. Biosfäärialueet ovat maantieteellisiä, kulttuuriltaan ja luonnoltaan ainutlaatuisia alueita, joiden tarkoituksena on edistää kestävä kehitystä yhdessä elinkeinotoiminnan kanssa sekä hyödyntää luonnonvaroja tasapainoisesti. Tavoitteena on edistää tutkimuksen, koulutuksen ja laajapohjaisen yhteistyön keinoin sekä taloutta että ympäristön hyvinvointia ja lisätä ympäristötietoisuutta. Unescolla on lisäksi kolme ns. Site Designations -brändiä; maailmanperintökohteet, luonnonperintökohteet ja geopuistot eli geoparkit. Geopark on alue, joka sisältää erityisen merkittäviä geologisia kohteita niiden harvinaislaatuisuuden, koulutuksellisen ja tieteellisen merkityksen tai esteettisen vetovoiman vuoksi. Geopark on selvästi ja yhtenäisesti rajattu maantieteellinen alue, jonka on oltava riittävän suuri sijaintialueensa taloudellisen kehityksen mahdollistamiseksi. Geologisen kiinnostavuuden lisäksi vetovoima voi perustua ekologisiin, historiallisiin tai kulttuurisiin ominaispiirteisiin. Sama kohde voi hakea eri statuksia, jolloin kunkin ohjelman tiukat kriteerit tulee täytyä.

Biosfäärialueita on nykyisellään Unescon Ihminen ja biosfääri -ohjelmassa (MaB) lähes 700 kappaletta (kuva 1), joista suurin osa keskisellä pallonpuoliskolla. Suomessa on kaksi Unescon biosfäärialuetta: Pohjois-Karjalan biosfäärialue on perustettu vuonna 1992 ja Saaristomeren biosfäärialue vuonna 1994. Päijänne Brändiksi -hankkeen tarkoituksena on selvittää hakemisen edellytykset kolmannelle suomalaiselle Unescon biosfäärialueen ehdokkuudelle Päijänteiden alueelle.

Kuva 1. Biosfäärialueet painottuvat keskiselle pallonpuoliskolle.

Keski-Suomen ja Hämeen maakuntien aiemmat ympäristökeskukset ovat selvittäneet Päijänteen biosfäärialueen perustamisedellytyksiä yhteisessä kehittämishankkeessa vuosina 2007-2008 (Päijänne - kansainvälinen luonto- ja kulttuurimatkailukohde). Hankkeessa laaditussa selvityksessä todettiin, että alue täyttää Unescon asettamat kriteerit biosfäärialueelle ja alueen visioksi laadittiin seuraava (Uusitalo ym. 2008):

”Päijänteen biosfäärialue on vahva alueellinen vaikuttaja, joka edistää merkittäväällä tavalla kestävää aluekehitystä. Päijänteen biosfäärialueen toiminnalla on vahva alueellinen tuki ja toiminnan tavoitteisiin on sitouduttu laajasti ja ne koetaan alueelle yhteisiksi.”

Selvitys (Uusitalo ym. 2008) sisältää hallintomalliesityksen, kaksi vaihtoehtoa toiminta-alueen rajauksesta ja esitykset Päijänteen biosfäärialueen painopisteistä ja niiden visioista. Päijänne Brändiksi -hankkeessa tärkeänä toimenpiteenä on näiden ehdotusten tarkistus. Erona vuosina 2007-2008 tehtyyn selvitykseen, Päijänne Brändiksi -hankkeessa tarkasteltavana toimialana ovat kaikki keskeiset alueen toimijat. Nykyisellään kestävä ja vastuullinen toiminta on tuolloista aikaa huomattavasti edellä. Globaali tilanne ja ihmisten kasvanut tietoisuus on muuttanut maailman merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tästä syystä juuri nyt on oikea aika kehittää ja edistää kulttuurin ja ympäristön kannalta kestävää ja vastuullista toimintaa yli toimialarajojen Päijänteen alueella.

3.4 Eri intressien harmonisaatio – pois vastakkainasettelusta

Kestävän ja vastuullisen toiminnan kehittämisen kulmakivinä on eri tahojen intressien yhteensovittaminen. Kymmenen vuotta sitten tehtiin ensimmäinen kattava selvitys Päijänteen alueen potentiaalista kestävä ja vastuullisen toiminnan alueeksi Unescon biosfääriverkoston (Uusitalo ym. 2008). Viimeisten kahden vuoden ajan Unescon biosfäärialue on ollut vuosikymmenen tauon jälkeen uudelleen esillä eri yhteyksissä. Lahden seudulla on tarkasteltu aluetta biosfäärialueen näkökulmasta vuonn 2012 laaditussa ICER-hankkeen selvityksessä (Päijät-Hämeeseen siirrettävien julkisten kestävä matkailun käytänteiden valmisteluraportti). Selvityksessä nähtiin Lahden alueen hyvät edellytykset ja hyödyt biosfäärialuestatuksesta.

Kaiken kaikkiaan tietoisuus kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittäväksi. Tämän lisäksi yhä selkeämmin ymmärretään, että biosfääri ei rajoita toimintaa eikä lisää suojelutoimenpiteitä, vaan perustuu niissä jo

olemassa oleviin suojelualueisiin ja kansallispuistoihin. Biosfääri ei toimi kansallisen lainsäädännön yli vaan pyrkii kestävään ja vastuulliseen resurssiviisaaseen toimintaan.

Biosfääristatukseen ja sen hakemiseen liittyy kuitenkin myös monia vastakkaisia näkökulmia ja erilaisia intressejä ja haasteita. Päijänteen biosfääriselvityksen aikana vuonna 2008 kohdattiin paikoin vahvaakin vastustusta ja tämän vastakkainasettelun tunnistaminen ja huomioonottaminen ovat olleet ensiarvoisen tärkeää Päijänne Brändiksi -hankkeen valmistelussa kuin myös sen toimenpiteiden suunnittelussa. Eri intressien tunnustaminen ja avoin keskustelu eri näkökulmista on kestävän toiminnan kulmakiviä. Päijänne Brändiksi -hankkeessa nähdään, että hakeutuminen kohti kestävää ja vastuullista toiminta-alueen brändäämistä edellyttää avointa keskustelua kaikkien eri intressitahojen kanssa. Mahdollisen vastakkainasettelun kohtaamiseksi Päijänne Brändiksi -hankkeessa on jo valmisteluvaiheessa esitelty hankeaihoita laajalle toimijajoukolle (liite 1) ja hankkeen alusta lähtien tullaan kutsumaan keskusteluun ja uusien toimintamallien suunnitteluun kaikki keskeiset toimijat. Hanke toimii neutraalina osapuolena biosfäärikeskustelussa. Hankkeen yhtenä tärkeimpänä toimenpiteenä on erilaisten äänten esille saaminen ja yhteensovittaminen käyttäen ympäristösovitteluissa käytettyjä konfliktinratkaisumenetelmiä.

Erityisen tärkeänä neuvotteluna nähdään MTK Keski-Suomen kanssa käytyä keskustelua aiheen tiimoilta. Neuvottelun tuloksena todettiin, että on ensiarvoisen tärkeää osallistaa alueen merkittävimmät metsänhoitoyhdistykset hankkeen toimenpiteisiin (Päijänne mhy, Päijät-Häme mhy) ja näin aiotaankin tehdä heti hankkeen aloitusvaiheessa. Lisäksi Päijänteen eteläisissä osissa on jo käynnistetty Salpausselkä Unesco Global Geopark -hanke, johon alueet kunnat ovat jo sitoutuneet ja joka on herättänyt suurta kiinnostusta myös alueen yrittäjien ja muiden sidosryhmien parissa. Tämä hanke ei kohdannut valmisteluvaiheessa juurikaan vastusta, päinvastoin, ja sitä voidaan pitää osoituksena siitä, että yhä useampi taho on ymmärtänyt kestävän ja vastuullisen toiminnan arvon myös liiketoiminnan kehittämisen näkökulmasta.

3.5 Biofääristatuksen nimeämisen keskeiset osiot

Päijänne Brändiksi -hankkeen tarkoituksena on selvittää hakemisen edellytykset kolmannelle suomalaiselle Unescon biosfäärialueen ehdokkuudelle Päijänteen alueelle. Mikäli edellytykset täyttyvät, hankkeessa kerätään biosfääristatuksen hakemisen sitoumukset keskeisiltä toimijoilta. Biosfäärialueeksi hakeutumisessa tulee olla sitoutuneena ainakin seuraavat tahot: Metsähallitus, ELY-keskukset sekä alueen kuntia. Päijänne Brändiksi -hankkeen yhtenä tuotoksena syntyy toiminta-aluekuvauksen luonnos, mihin kuuluvat keskeisinä osioina seuraavat:

Toiminta-alueen rajaus (ns. biosfäärialue)

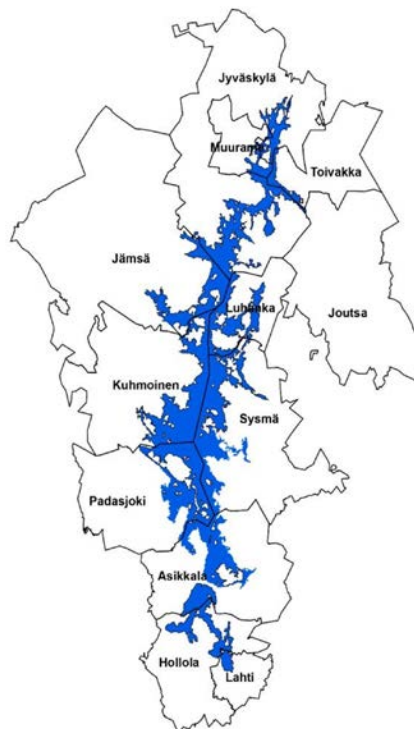
Biosfäärialueen rajauksen vaihtoehtoja on esitelty aiemmassa selvitystyössä. Päijänne brändiksi -hankkeessa käydään avointa keskustelua rajauksen eri vaihtoehtoista, jolloin tärkeänä lähtötasona on niin sanottu vapaaehtoisuuteen pohjautuva nollassa. Tällöin ihmistoimintaa koskeva rajaus ulottuisi ainoastaan maa-alueisiin, joiden omistajat ja hallinnoijat aidosti ovat mukana biosfäärissä. Toiminta-alueen rajaukseen voidaan lisäksi kuvata eri maankäyttömuodot, joita aineistoja ylläpitävät Metsähallitus ja ELY-keskukset.

Painopisteet

Biosfäärihakemukseen tulee määrittää haettavan alueen toiminnalliset painopisteet. Toiminnalliset painopisteet toimivat myös aluebrändäyksen kulmakivinä varsinaisen biosfääriyön ulkopuolella.

Aiemmassa biosfääri selvityksessä on kirjattu Päijänteen biosfäärialueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot, jotka toimivat Päijänne brändiksi -hankkeen toimenpiteiden teemoina:

- 1) Luonto- ja kulttuurimatkailu sekä luonnon virkistyskäyttö. *Visio: Esteetön Päijänne ympäristöineen tarjoaa laadukkaita ja ympäristövastuullisesti toteutettuja vapaa-ajan ja virkistyskäytön kohteita ja luontomatkailun toiminnalle*
- 2) Ammatti- ja virkistyskalastus ja kalastusmatkailu. *Visio: Päijänne on yksi Euroopan elinvoimaisimmista sisävesikalastusalueista.*
- 3) Maatalous. *Visio: Elinvoimainen ja kestävä maatalous, jonka tuotteet jatkojalostetaan maakunnissa.*
- 4) Metsätalous ja metsäteollisuus. *Visio: elinvoimainen ja kestävä metsätalous, jonka tuotteet jatkojalostetaan maakunnassa*
- 5) Kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintöarvot. *Visio: kulttuuriympäristön arvo ja ominaispiirteet tunnetaan ja tunnustetaan ja niiden hoito on turvattu.*
- 6) Tutkimus ja seuranta. *Visio: Päijänteen alue on kansainvälisesti korkeatasoisen monitieteisen kestävä tutkimuksen keskus*

Kuva 2. Päijänteen alue (lähde: ProPäijänne). Päijänne brändiksi –hankkeen toiminta-alue on kuitenkin kuvan aluetta laajempi ulottuen molempien maakuntien alueille.

Päijänne Brändiksi -hankkeessa Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Lahden ammattikorkeakoulu maakuntiensa aluekehittäjän roolissa ovat halukkaita koordinoimaan tietoa, toimia sekä kokoamaan toimijoita yhteen Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toimialarajat ylittävän toiminnan edistämiseksi.

4. Hankkeen tavoitteet ja tulokset

Hankkeen tarkoituksena on vahvistaa ja edistää Päijänteen alueen kestävää ja vastuullista toimintaa ja selvittää edellytyksiä saavuttaa Unescon biosfääristatus. Tavoite saavutetaan sitouttamalla keskeiset toimijat toimimaan yhdessä määriteltyjen alueen toiminnallisten painopisteiden ja niiden visioiden mukaisesti. Hanke tukee osallistuvien tahojen ja alueiden profiloitumista kestävää ja vastuullista toimintaa edustaviksi tahoiksi.

TULOSTAVOITE

Keskeiset toimijat ovat yhdessä tutustuneet Unescon ja Päijänteen kestävän ja vastuullisen toiminnan elementteihin ja ovat sitoutuneita niihin.

Mittarit:

- osallistuvien keskeisten toimijoiden määrä
- sitoutuneiden tahojen määrä (kysely, mahdolliset biosfäärisitoumukset)
- tapahtuneet muutokset aiemmin biosfääriteemaa vastustavien tahojen asenneilmapiirissä (kysely, mahdolliset biosfäärisitoumukset)

Tuotokset

- Taustaselvitykset
- Päijänne seminaari
- Tutustumismatka alueella
- Työpajat (3 kpl)
- Selvitys yleisestä biosfäärinäkemyksestä (kysely)
- Keskeisten toimijoiden mahdolliset biosfäärisitoumukset
- Biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen luonnos (yhteisesti määritellyt painopisteet ja maantieteellinen rajaus)
- tilaisuuksien materiaalit
- matkaraportit

Välilliset vaikutukset

- Toimijoiden ymmärrys kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta lisääntyy.
- Kestävän toiminnan osaaminen kasvaa.
- Yhteistyö yli toimialarajojen kasvaa.

5. Hankkeen toimenpiteet ja aikataulu

5.1 Toimenpidesuunnitelma

Kestävyyden ja vastuullisen toiminnan keskeiset kehitystarpeet kartoitettiin syksyn 2016 aikana. Tulokset esiteltiin eri toimijoille, joilta suurilta osin saatiin palautetta hankkeen tarpeellisuudesta ja merkittävydestä.

Päijänne Brändiksi -hankevalmistelua esittelevissä tapaamisissa on noussut esiin tarpeita ennen kaikkea toimialarajat ylittävän yhteistyön tiivistämiseksi ja uusien toimintamallien kokoamiseksi yhteistyön ja konkreettisen innovoinnin tueksi. Yhteistoiminnallisia kehittämistarpeita on listattu ja niitä käytetään mahdollisuuksien mukaan työpajojen suunnittelun pohjana.

Hanke lähtee liikkeelle taustaselvityksestä, missä selvitetään biosfäärialueiden hyödyt ja haitat sekä mahdolliset ristiriitatilanteet eri toimialojen näkökulmasta. Taustaselvityksen tulokset esitellään Päijänne seminaarissa ja keskustellaan seminaarin yhteydessä järjestettävän tutustumismatkan aikana. Yhtenä tärkeimpänä toimenpiteenä on työpajojen kautta erilaisten äänten esille saaminen ja yhteensovittaminen käyttäen ympäristösovitteluissa käytettyjä konfliktinratkaisumenetelmiä. Keskustelu ja eri intressitahojen avaukset mahdollistavat Päijänteen alueen toiminnallisten painopisteiden ja niiden visioiden määrittämisen joka toimii samalla perustana muulle kehitystoiminnalle. Päijänteen alueen toiminnallisilla painopisteillä ja niiden visioilla tarkoitetaan tekijöitä, jotka erottavat Päijänteen alueen toiminnan muista vastaavista kohteista ja toimivat näin myös alueen toiminnan ja palveluiden markkinoinnin työkaluina.

Hankkeessa käytetään mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia työkaluja kestävän ja vastuullisen toiminnan kehittämiseksi hankkeen järjestämissä työpajoissa ja muissa tilaisuuksissa. Tällaisia työkaluja on kehitetty aiemmissa matkailun kestävyyden hankkeissa (KESMA I-II, MALAKO, Vatukko, kts. lisää kappale 6.2.). Lisäksi hyödynnetään laatutiedon materiaalipankkia, joka on laadittu JAMK:in hallinnoimassa Kohti kilpailukykyistä laatua -hankkeessa.

Toimenpide 1: Taustaselvitys biosfäärialueen hyödyistä ja haitoista

Taustaselvitystyöhön osallistuvat hankkeen asiantuntijat. Selvitystyö sisältää osallistumisen NordMab-verkoston tilaisuuteen. Selvitystyön tavoitteena on saada selville konkreettisia esimerkkejä muiden alueiden biosfääristatuksen kokemuksista: hyödyt ja haitat sekä mahdolliset prosessien ristiriitatilanteet.

Toimenpide 2: Unescon ja Päijänteen kestävän ja vastuullisen toiminnan elementtien kirkastaminen

Toimenpiteen tavoitteena on käynnistää avoin ja aito keskustelu kestävän ja vastuullisen toiminnan ja sitä toteuttavan biosfääristatuksen mahdollisuuksista ja riskeistä.

Hankkeen alussa järjestetään kaikille avoin Päijänne seminaari ja tutustumismatka, joka koordinoidaan yhteen Salpausselkä Unesco Global Geopark -hankkeen toimenpiteiden kanssa. Päijänne seminaarin keskeisimmät teemat liittyvät seuraaviin kohtiin:

- *mitä biosfääri mahdollistaa*

- *biosfäärialueen suhde suojeleluohjelmiin*
- *biosfääristatuksen riskit ja potentiaalit*
- *esimerkkitapaukset siitä miten Suomessa jo olemassa olevat sekä muualla maailmassa olevat biosfäärialueet toimivat ja kokevat hyötyneensä*
- *Unescon edustajan esitys*

Seminaariin ja sitä seuraavaan tutustumismatkaan pyritään saamaan mukaan kaikki keskeiset toimijat. Tutustumismatkan tarkoituksena on saattaa keskeisiä toimijoita yhteen ja avata keskustelua eri intressiryhmien kesken. Tutustumismatkan aikana nousseita teemoja käytetään mahdollisuuksien mukaan hyödyksi työpajojen suunnittelussa. Seminaarin osana on Unescon edustajan Meriam Bouamranen puheenvuoro. Lisäksi tutustumismatkalla Unescon edustaja arvioi Päijänteellä alueen biosfäärialuestatuksen potentiaalia.

Toimenpide 3: Eri intressitahojen yhteensovittaminen

Toimenpiteen tavoitteena on erilaisten äänten esille saaminen ja yhteensovittaminen käyttäen ympäristösovitteluissa käytettyjä konfliktinratkaisumenetelmiä. Tuloksena on yhteisesti luodut Päijänteen alueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot. Se juurruttaa arvot toimintaan ja arvot näkyvät alueella sekä muussa kehittämistoiminnassa ja liiketoiminnassa yli sektorirajojen.

Edellisessä biosfääriselvityksessä (Uusitalo ym., 2008) on tunnistettu ja visioitu potentiaalisia teemoja mahdollisen biosfäärialueen painopisteiksi:

- 1) luonto- ja kulttuurimatkailu sekä luonnon virkistyskäyttö
- 2) ammatti- ja virkistyskalastus ja kalastusmatkailu
- 3) maatalous
- 4) metsätalous- ja metsäteollisuus
- 5) kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintöarvot
- 6) tutkimus ja seuranta

Teemojen mukaisesti hankkeessa järjestetään työpajoja. Työpajat synkronoidaan Salpausselkä Unesco Global Geopark -hankkeen toimenpiteiden kanssa. Työpajoista kaksi järjestetään maakuntien sisäisinä ja yksi yhteisenä.

Työpajat sisältävät seuraavia yleisluonteisia kysymyksiä:

- *mitä Päijänteen toimintaympäristö antaa toimijoille*
- *miten toimijoiden tulee huomioida Päijännettä omassa toiminnassaan*
- *mitä Päijänteen toimintaympäristö mahdollistaa*
- *mitä Päijänteen toimintaympäristö rajoittaa*
- *millaista tutkimuksellista toimintaa alueella on*
- *millaisella maantieteellisellä alueella toimitaan (aluerajausvaihtoehdot ja vyöhykkeet)*

Toimenpide 4: Keskeisten toimijoiden ja alueen sitouttaminen kestäväan ja vastuulliseen toimintaan

- 1) Kysely yleisen biosfäärinäkemys selvittämiseksi.

Kyselyllä tiedotetaan hankkeesta ja kartoitetaan biosfääriin liittyvää asenneilmapiirin nykytilaa sekä mielipiteitä kestäväan ja vastuulliseen toimintaan liittyen erityisesti paikallisille, vapaa-ajanasukkaille ja järjestöille. Kyselyn aineistoa hyödynnetään toiminta-aluekuvauksen luonnoksessa sekä keskeisten toimijoiden sitouttamisessa.

- 2) Keskeisten toimijoiden mahdolliset biosfäärisitoumukset Hankkeen aikana tunnistetaan jo olemassa olevia käytäntöjä, toimintoja, verkostoja ja toimijoita, jotta saadaan selville aito tahto ja tilaus biosfäärialueeksi hakeutumiselle. Hanke edistää kumppanuuksia ja sitoutumista alueen kestävien arvojen kehittämiseen ja biosfäärihakemukseen sitoutumiseen. Mikäli edellytykset täyttyvät, hankkeessa kerätään biosfääristatuksen hakemisen sitoumukset keskeisiltä toimijoilta.

Toimenpide 5: Biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen luonnoksen laatiminen (yhteisesti määritellyt painopisteet ja maantieteellinen raja)

Hankkeen eri toimenpiteiden pohjalta laaditaan toiminta-aluekuvauksen luonnos, joka sisältää:

- 1) Keskeisten toimijoiden esittely
- 2) Päijänteen alueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot (seminaari, tutustumismatka, työpajojen aineisto)
- 3) Yleinen alueen biosfääriinäkemys (kyselyn tulokset)
- 4) Mahdollisen biosfäärialueen maantieteellisen alueen rajausvaihtoehdot (työpajat)
- 5) Jatkotoimenpiteet kestäväan ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi alueella

5.2 Hankkeen toimenpiteiden aikataulu

Hankkeen kesto on 12 kuukautta. Hankkeen toimenpiteet jakaantuvat vuodelle 2018 seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko. Hankkeen toimenpiteiden aikataulu.

Toimenpide	2018			
	Tammi-Maaliskuu	Huhti-kesäkuu	Heinä-syyskuu	Loka-marraskuu
1. Taustaselvitys biosfäärialueen hyödyistä ja haitoista	X			
2. Unescon ja Päijänteen kestäväan ja vastuullisen toiminnan elementtien kirkastaminen	X	X	X	
3. Eri intressitahojen yhteensovittaminen			X	X
4. Keskeisten toimijoiden ja alueen sitouttaminen kestäväan ja vastuulliseen toimintaan			X	X
5. Biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen luonnoksen laatiminen			X	X

6. Yhteys Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelmaan ja kansallisiin ja alueellisiin strategioihin sekä muihin hankkeisiin

6.1 Kehittämisohjelma ja strategiat

Hankkeen toimenpiteissä keskitytään vahvistamaan hankealueen toimijoiden yhteistyötä ja sen toimintamalleja alueen kestäväen toiminnan ylläpitämiseksi ja jälleen kehittämiseen. Hankkeen toiminta tukee taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväää toimintaa läpi leikaten eri sektoreita. Hankkeen vaikutukset kestäväää kehitykseen hankkeen toiminta-aikana liittyvät erityisesti keskeisten toimijoiden välisen ymmärryksen lisääntymiseen, yleisen asenneilmapiirin tulkittamiseen sekä omalta osaltaan kansainvälisen kilpailukyvyyn kasvattamiseen eri toimialoilla. Ylätasolla hankkeen toimenpiteet linkittyvät vahvasti siniseen biotalouteen, joka kuuluu pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman kärkihankkeisiin. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla tehty sinisen biotalouden kansallinen kehittämisohjelma (2016) keskittyy vesiluonnonvarojen kestäväää käyttöön ja vesiosaamiseen perustuvaan liiketoimintaan.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 strategiset painopisteet liittyvät biotalouden ja maatalouden elinvoiman ja elämänlaadun sekä niiden kestävyden edistämiseen, maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen ja uudenlaiseen yrittäjyyteen sekä yritysten verkostoitumiseen. Päijänne Brändiksi -hankkeessa juuri kestäväen ja vastuullisen toimijaverkoston kokoaminen ovat avainasemassa. Hankkeen keskeisinä tavoitteina ovat - maaseutuohjelman tavoitteiden tavoin - osaamisen, innovaatioiden ja yhteistyön lisääntyminen yhdessä ilmastonmuutosajattelun ja luonnon monimuotoisuuden sekä vesistöjen tilan turvaamisen kanssa. Nämä yhdessä muodostavat hankkeen tärkeimmän tavoitteen: maaseudun kilpailu- ja palvelukyky parantuvat, kun keskeisten toimijoiden toimintamallit pohjautuvat kestäviin ja vastuullisiin periaatteisiin. Hanke edistää myös Suomen biotalousstrategian, Kestäväää kasvua biotaloudesta, toteutumista. Sen tavoitteena on luoda uutta talouskasvua ja uusia työpaikkoja biotalouden liiketoiminnan kasvulla sekä korkean arvonlisän tuotteilla ja palveluilla, turvaten samalla luonnon ekosysteemien toimintaedellytykset.

Keski-Suomen sekä Päijät-Hämeen alueelliset maaseutua koskevat kehittämissuunnitelmat linjaavat tärkeiksi tavoitteiksi paitsi moninaisen ja vanhoja teemoja rikkovan yhteistyön, myös maaseudun kilpailukyvyyn kasvattamisen toiminnan pohjautuessa eettisyyteen ja ekologisuuteen (Vihreän kasvun Häme, Hämeen ELY-keskuksen alueellinen maaseutus suunnitelma 2014-2020; Sykettä Suomen sydämestä 2014-2020, Keski-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma). Nämä linjaukset ovat yhteneväisiä Päijänne Brändiksi -hankkeen tavoitteiden kanssa, missä tärkeänä työkaluna nähdään toimialarajojen yli menevä yhteistyö kuin myös eettisyyteen ja ekologisuuteen pohjautuvaan toimintaan sitoutuminen.

Hankkeen toimenpiteiden tavoitteet ovat yhteneväisiä maakuntaliittojen toimintojen kanssa. Liitot ovat kehittäneet Päijänne-yhteistyötä järjestämällä 2016-2017 kaksi yhteistä Päijänne Pinnalle -työpajaa, missä on käyty keskustelua myös biosfääriteemasta. Keski-Suomen liiton kolmesta kärkihankkeesta yksi on Päijänteän vesialueen kestävä kehittäminen ja samalla tavoin Päijät-Hämeen elinkeino- ja kasvulinjauksissa (2016-2020) Päijänteän alue nähdään alueen vahvuutena Salpausselän lisäksi. Keski-Suomen maakuntakaavan meneillään olevassa maakuntakaavan tarkistusluonnoksessa Päijänteän aluetta esitetään

matkailun ja virkistyskäytön vetovoima-alueeksi. Päijät-Hämeen maakuntakaavassa keskeiset osat Päijännettä on esitetty kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaiksi. Päijät-Hämeen matkailustrategiassa (valmistunut 2016) nostetaan esille puhdas luonto, joka on matkailutuotteiden tärkeä toimintaympäristö ja elementti. Keskeisenä toimenpiteenä korostetaan Päijänne-brändin kehittämistä ja Päijänne-verkoston/ekosysteemin rakentamista. Tämä hanke tukee erinomaisesti näitä tavoitteita.

Keski-Suomen maakunnan kulttuuriympäristöohjelmassa 2005-2015 ja sen päivityksessä 2011 tavoitteeksi on asetettu mm., että Päijänteen alueen kulttuuriympäristön hoitoon on asetettu varoja. Toimenpiteinä tuetaan alueen kestäväää kehittämistä. Edelleen maakunnan kulttuuriympäristöryhmä on sisällyttänyt toimintasuunnitelmaansa vuodelle 2017 Unescon biosfäärialueen perustamisen edistämisen.

Keski-Suomen visio 2030 maakuntasuunnitelmassa maakunta on profiloitu ennen kaikkea yhteistyön, yrittäjyyden ja osaamisen maakunnaksi. Maaseudun osalta visio on tarkennettu (Keski-Suomen maaseutustrategia 2030) seuraavasti: *”Keski-Suomen maaseutu tunnetaan yrittäjyyteen kannustavana, inhimillisenä toiminta- ja asuinympäristönä, jossa osaamista ja voimavaroja hyödynnetään tehokkaasti monenlaisten toimeentulovaihtoehtojen perustana.”* Strategian linjausten mukaisesti hankkeen toimenpiteissä keskitytään vahvistamaan hankealueen toimijoiden kilpailukykyistä laatua, kannattavaa liiketoimintaa sekä toimialarajat ylittäviä toimintamalleja myös yritysten toiminnan kehittämiseen.

Hankkeen toimenpiteet tukevat myös Suomen matkailun tutkimuksen toimintaohjelman (2011–2020) sekä Suomen matkailustrategian (2020) toteuttamista. Toimintaohjelmassa korostetaan sitä, että kestäväan matkailun tutkimuksessa näkökulmaa olisi jatkossa siirrettävä käsitteelliseltä tasolta tiedon käytäntöön soveltamiseen ja pelkästään kohdealueisiin kohdistuvista toiminnoista kokonaisvaltaisempaan lähestymistapaan. Juuri tätä on tässä hankkeessa tehtävä biosfäärialueen edellytysten tarkastelu ja nykyisen toiminnan asemoiminen osaksi ideaalia kokonaistilaa. Matkailustrategia 2020 painottaa verkostojen vahvistamista, yritysten kasvun ja kehittymisen tukemista. Strategian lähtökohta on, että suomalainen matkailuelinkeino kasvaa, kannattaa ja menestyy kilpailussa kansainvälisistä matkustajavirroista. Tavoite on lisätä nimenomaan ulkomaista matkailukysyntää, eli suomalaisen matkailuelinkeinon ja siihen välillisesti liittyvien alojen tuotteiden ja palveluiden myyntiä ulkomaisille asiakkaille.

6.2 Yhteistyö muiden hankkeiden kanssa sekä päättyneiden hankkeiden tulosten hyödyntäminen

Aiemmassa biosfääriselvityksessä (Uusitalo, ym. 2008) mainitut toimenpiteet on huomioitu Päijänne Brändiksi -hankkeen suunnittelussa ja tullaan ottamaan huomioon hankkeen toteuttamisessa läpi toimenpiteiden.

Hankeyhteistyö koostuu hyvien käytänteiden ja jo tuotettujen tulosten hyödyntämisestä ja käyttöönotosta, molemminpuolisesta tiedonvaihdesta sekä mahdollisesti yhteistyössä tehtävistä toimenpiteistä (esim. yhteiset tilaisuudet). Lisäksi hyödynnetään kaikkien toimijoiden verkostoja hankkeen tiedottamisessa. Keskeisimmät alueelliset hankkeet on taulukoitu alla.

HANKE, hallinnoija
Bio- ja kiertotalousyritykset kasvuun Keski-Suomessa, JAMK
Biokaasuliiketoimintaa ja –verkostoja Keski-Suomeen, JAMK
FRESHABIT Life, Metsähallitus
Hukat hyötykäyttöön, JAMK
Keski-Suomen ruokaketjujen koordinaatio, JAMK
Keski-Suomen retkeilyreitit maailmankartalle, JAMK, Metsähallitus
Kilpailukykyinen keskisuomalainen maaseutu, JAMK
Kohti kilpailukykyistä laatua, JAMK
Kulttuuriympäristöstä hyvinvointia ja liiketoimintaa, LAMK ja HY
Kulttuuriympäristö näkyväksi, Maa- ja kotitalousnaiset
Luomuliiketoiminnan kehittäminen Keski-Suomessa, JAMK
Luonnosta lautaselle, ProAgria Keski-Suomi & Maa- ja kotitalousnaiset
Maailmanperinnöstä voimaa, Humak
Menestyvä keskisuomalainen nautakarjatila, JAMK
Mennään metsään, LAMK
Tehokkuutta ja laatua biomassoihin perustuvaan liiketoimintaan, JAMK
Päijänteen biosfäärialueen mahdollisuudet Muuramen matkailuliiketoiminnalle, Muuramen kunta, Pro Päijänne -yhdistys
Salpausselkä Unesco Global Geopark, LAMK
Stopover Keski-Suomi, Keski-Suomen Kauppakamari
Sykettä Keski-Suomen metsiin, Metsäkeskus, JAMK

Käynnissä olevista hankkeista Päijänteen biosfäärialueen mahdollisuudet Muuramen matkailuliiketoiminnalle -hanke keskittyy Muuramen ja Keski-Suomen yritysten tiedottamiseen biosfääristä. Hankkeessa tehtävä tiedottaminen, viestintäaihiot sekä alueen yritysten sitouttaminen ovat tärkeä pohja Päijänne Brändiksi -hankkeelle, missä sitouttamisen toimenpiteitä syvennetään ja laajennetaan.

Päijät-Hämeessä Päijänne Brändiksi -hankkeen toimenpiteitä koordinoidaan yhteen erityisesti Salpausselkä Unesco Global Geopark -hankkeen (SUGG-hanke) kanssa. SUGG-hankkeessa rakennetaan Geoparkin hallintomalli, tehdään geologiset kartoitukset ja kehitetään liiketoimintaa geomatkailun osaamista kasvattamalla. SUGG-hankkeessa ei ole resursoitu vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseen ja tämä hanke tukee tältä osin myös Geopark-statuksen hakuprosessia. Hankkeiden tilaisuuksia järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä.

Päijänne Brändiksi -hankkeessa yhtenä keskeisenä toimijana on matkailusektori. Erityisesti matkailun kansainvälistymiseen tähtäävät hankkeet ovat tärkeä yhteistyötaho. Tällaisia suunnitteilla ja osin käynnissä olevia ovat Lahti Regionin kansainvälistymishanke sekä Southern and Central Lakeland tours in Finland - Vedestä hyvinvointia -hakemus.

Päättyneet hankkeet

Kestävän ja vastuullisen toiminnan kehittämistä on tehty varsin laajalti tähän mennessä erityisesti matkailualan ylimaakunnallisina hankkeina (KESMA I ja II), joiden toimijat ovat luonnollinen yhteistyölinkki myös tämän hankkeen eteenpäinviemisessä. Näissä hankkeissa on tehty Unescon biosfäärialueen tunnustamisen kannalta tärkeitä Päijänteen alueella

toimivien matkailuyritysten kehittämistoimia. KESMA I ja II –hankkeiden aikana on luotu työkaluja matkailuyrittäjille, jotka näkevät asian tärkeänä omassa liiketoiminnassa.

Samalla tavoin KESMA-hankkeita edeltävässä Vastuullisen liiketoiminnan edelläkävijät Keski-Suomessa - hankkeessa (Vatukko) rakennettiin yrityksille kestävyuden kehittämismalli, johon liittyviä työkaluja voidaan tarvittaessa hyödyntää tässä hankkeessa. MALAKO-hankkeessa (Matkailusta laatua koko elämään palvelujen tuotteistamishanke matkailu- ja hyvinvointiyrittäjille 2011-2013/JAMK) kehitettiin digitaalinen työkalu, joka on edelleen yritysten käytettävissä. Pienten yritysten verkostoitumiseen tähtäävässä hankkeessa harjoitettiin verkostotuotteiden muotoilemista ja niitä testattiin usean matkailu- ja/tai hyvinvointialan yrittäjien yhteisenä tuotantona.

Elintarvikealan ja ruoka-aiheiset hankkeet ovat edistäneet Päijänteen ympäristön toimijoiden ajattelua kohti kestävästä gastronomian kokonaisuymmärrystä (mm. ProRuokakulttuuri, Lähiruokaa resurssiviisaasti, Ruokaketjulla kasvuun/JAMK). Tätä työtä voidaan luontevasti jatkaa tässä hankkeessa.

Yllämainituissa hankkeissa ja toimenpiteissä mukana olleet tulokset ja toimijat toimivat luonnollisesti tärkeinä malleina käsillä olevan hankkeen toimijaverkoston rakentamisessa ja aiemmissa hankkeissa havaitut kehittämisen haasteet ovat helposti tunnistettavissa.

7 Toiminta-alue, kohderyhmät sekä aikataulu

7.1 Toiminta-alue

Hanke toimii Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen alueella. Hankkeen järjestämät tapahtumat ja tilaisuudet ovat kaikille avoimia ja niistä tiedotetaan koko Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen alueilla.

7.2 Kohderyhmä

Välittömät kohderyhmät ja hyödynsaajat:

- 1) Alueen kunnat, kehittäjät, viranomaiset, maa- ja metsätalouden organisaatiot
Hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseen osallistuvat kasvattavat osaamistaan kestävyuden osa-alueista ja yhteistä ymmärrystä biosfäärialueen mahdollisuuksista
- 2) Maaseutualueilla toimivat mikroyritykset
Uudet yhteistyökumppanit, tehokkaampi verkostoituminen. Kansainvälistyminen seuraavassa vaiheessa on iso mahdollisuus.
- 3) Päättäjät, rahoittajat, kehittäjät ja oppi- ja tutkimuslaitosten henkilökunta
Hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseen osallistuvat kasvattavat osaamistaan kestävyuden osa-alueista ja käsittävät sen osana modernia kestävyteen ja vastuulliseen perustuvaa laadukasta liiketoimintaa ja vastuullista kuntajäsennyttä.
- 4) Maaseudun muut toimijaryhmät; yhdistykset ja yksittäiset aktiivit
Yhteistä ymmärrystä biosfäärialueen mahdollisuuksista, oman verkoston laajentuminen, ymmärrys olla itse osana kestävästä toimintaa, matkailun ja

kotiseudun uudistumista, yhdistykset tärkeäksi osaksi talousalueen ekosysteemiä.

Välilliset kohderyhmät:

Paikalliset asukkaat (pitkä- vs. lyhytaikaiset), nuoret ja lapset, koulutusta tarjoavat toimijat ja opettajat, opiskelijat, päättäjät, muut maaseutuohjelman rahoituksen piirissä olevat hankkeet.

7.3 Aikataulu

Hanke toteutetaan ajalla 1.1.2018 – 31.12. 2018 (12 kk).

8 Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kokonaisbudjetti vuodelle 2018 on yhteensä 154 760 euroa. Hankkeelle haetaan 90 % rahoitusta Manner-Suomen maaseutuohjelmasta.

9 Raportointi ja tiedottaminen

9.1 Raportointi

Hankkeen raportointi toteutetaan rahoittajan ohjeiden mukaisesti ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun käytänteitä noudattaen. Hallinnoijan projektipäällikkö laatii hankkeesta ohjausryhmälle seurantajaksoittain toteutumisen raportin, jossa kuvataan toiminta seurantajakson aikana, verrataan toteutunutta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, esitetään suunnitellut toimenpiteet tulevalle toimintajaksolla sekä tehdään selvitys hankkeen taloudesta. Hankkeen ohjausryhmä seuraa hankkeen edistymistä ja rahoituksen toteutumista rahoituspäätöksen ehtojen mukaisesti. Rahoittajalle raportoidaan ohjeistuksen mukaisesti.

Hallinnoijan projektipäällikkö seuraa yhdessä taloushallinnon projektilaskentatiimin kanssa taloushallinnon ja maksuliikenteen tapahtumia sähköisen järjestelmän avulla Jyväskylän ammattikorkeakoulun käytänteiden mukaisesti. Hankkeen hallinnoijan ja osatoteuttajan välisessä sopimuksessa määritellään osapuolten hankkeeseen liittyvät raportointivelvoitteet.

Projektipäällikkö tekee yhdessä työryhmän kanssa loppuraportissa yhteenvedon hankkeen toiminnasta, tuloksista, arvioinnista ja siihen liittyvistä kehittämissuunnitelmista. Loppuraportissa verrataan toteutunutta hankesuunnitelman tavoitteisiin, huomioiden toteutusaikana hyväksytyt mahdolliset hankesuunnitelman muutokset sekä tarkennetut toimintasuunnitelmat. Projektipäällikkö kirjoittaa loppuraportin hankkeen aktiivisten toimenpiteiden päätyttyä. Loppuraportti käsitellään viimeisessä ohjausryhmän kokouksessa ennen sen lähettämistä rahoittajalle. Raportointitietoja käsitellään myös toteuttajaorganisaation omassa kehittämistoiminnassa jatkuvan parantamisen periaatteella.

9.2 Tiedottaminen

Hankkeelle laaditaan viestintäsuunnitelma heti hankkeen alussa määrittelemällä mm. viestinnän kohteet, viestinnälliset toimenpiteet, aikataulu ja seuranta. Suunnitelmaa täydennetään hankkeen kuluessa ja sen ylläpitämisestä vastaa hankkeen hallinnoija ja projektipäällikkö.

Aiemmassa biosfääriselvityksessä (Uusitalo, ym. 2008) mainitut toimenpiteet on huomioitu käsillä olevan hankkeen suunnittelussa ja tullaan ottamaan huomioon hankkeen toteuttamisessa läpi toimenpiteiden. Osallistamisen tärkeyttä kuvataan seuraavasti aiemmassa biosfääriselvityksessä:

”Päijänne-tunnelin, metsänomistajarakenteen sekä vapaa-ajan asumisen takia hanke koskee huomattavasti laajempaa aluetta kuin Päijänteen rantakuntia. Myös paikalliset asukkaat, maanomistajat ja muut toimijat tulee ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun. Tupaillat ja keskustelutilaisuudet ovat tärkeä viestintäväylä, kun asiasta ryhdytään viestimään yksityisille henkilöille. Tiedotuksessa tulee muistaa vapaa-ajan asukkaat.”

Päijänne Brändiksi -hankkeessa osallistutaan erilaisiin tilaisuuksiin (ml. kylä- ja kuntatapahtumat), laaditaan kysely sekä tehdään yhteistyötä alueellisten hankkeiden kanssa. Viestinnän ja tiedottamisen tavoitteena on tietoisuuden lisääminen biosfääristä ja kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta. Aihetta tehdään tutuksi osallistumalla erilaisiin tilaisuuksiin, tiedottamalla hankkeen viestintäkanavilla aktiivisesti, mediayhteistyöllä sekä hankkeen järjestämien tilaisuuksien kautta. Hankkeen tarkoituksena on myös myötävaikuttaa kestäväyyden ja vastuullisuuden näkyvyyden lisääntymiseen matkailun alueellisessa yhteismarkkinoinnissa.

Viestinnässä käytetään yleisiä viestintävälineitä: sähköposti, puhelut sekä kohtaamiset. Hankkeella on käytössä myös verkkosivut ja uutiskirjeet jo olemassa olevien jakelukanavien kautta ja sosiaalisen median väylänä käytetään yhteistyökumppaneiden Facebook-palvelua.

Taulukko 2: Viestinnän tavoitteet ja keinot alueen ensisijaisille kohderyhmille

Väline	Keskeiset toimijat (poislukien yritykset)	Yritykset	Vapaa-ajan asukkaat, paikalliset
Verkkosivut	Tilaisuuksien materiaalit, taustaselvitykset	Hyvät käytänteet, aiempien hankkeiden työkalut	Avoin ja julkinen tiedotus, kysely
Sosiaalinen media (facebook)	Hankkeen edistyminen, keskustelun herättäminen, epäluulojen vaimentaminen	Hyvät käytänteet, vinkit, ajankohtaiset asiat, keskustelun herättäminen, epäluulojen vaimentaminen	Avoin ja julkinen tiedotus
Uutiskirjeet jo (olemassa olevat)	Ajankohtaisista tiedottaminen	Ajankohtaista tutkimuksesta ja tapahtumista, positiiviset tarinat	Ajankohtaista tutkimuksesta ja tapahtumista, positiiviset tarinat
Hankkeen järjestämät tilaisuudet	Tapaamiset, työpajat, tutustumismatka	Työpajat, tutustumismatka, toiminta-aluekuvauksen hyödyntäminen	Seminaari

Viestintämateriaali	Toiminta-alueen kuvauksen luonnos, taustaselvitykset: hyödyt ja haitat kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta	Toiminta-alueen kuvauksen luonnos, taustaselvitykset: hyödyt ja haitat kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta	Toiminta-alueen kuvauksen luonnos, taustaselvitykset: hyödyt ja haitat kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta
Tapaamiset	Tapaamiset, työpajat, seminaari, tutustumismatka	Työpajat, seminaari, tutustumismatka	Kylä- ja kuntatapahtumat, ym. yleisötapahtumat

10 Hankkeen arviointimenettely ja toiminnan jatkuminen

10.1 Hankkeen arviointi

Hankkeen toteutumista arvioidaan työryhmän kokouksissa sekä ohjausryhmän kokouksissa. Tapahtumista kerätään palautetta ja palautteiden perusteella suunnataan hankkeen toimenpiteitä kohderyhmälle vielä paremmiksi ja tehokkaammiksi.

Arvioinnin tavoitteet:

- rakentava ja kriittinen palaute hanketoiminnan laadusta
- hyvien käytäntöjen ja vahvuuksien näkyväksi tekeminen
- eri toimijatahojen sitoutumisen lisääntyminen
- kehittämiskohteiden ja mahdollisten heikkouksien identifiointi
- mahdollisuus yhdessä oppimiseen ja kehittämiseen sekä uusien verkostojen rakentamiseen

10.2 Toiminnan jatkuminen hankkeen päättymisen jälkeen

Hankkeen aikana laadittu toiminta-aluekuvauksen luonnos eri osineen jää eri tahojen käyttöön ja sen hyödyntäminen jatkokehittämistoimenpiteiden suunnittelussa on tärkeä työkalu toiminnan kestävyuden ja vastuullisuuden varmistamiseksi myös hankkeen päätyttyä. Lisäksi laaditut materiaalit ovat toimijoiden vapaasti hyödynnettävissä hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankkeen lopputuloksena on toimialarajat ylittäviä verkostoja, joiden toiminnan jatkuessa synnyttää uusia kehittämistoimenpiteitä ja innovointeja alueelle. Alueen sisäinen vuorovaikutus lisääntyy eri kohderyhmien kesken ja on mahdollista muodostua monialainen toimijoiden keskustelufoorumi, joka innovoi uusia toimintoja ja elävöittää siten maaseutua.

Hankkeen tuotokset ovat vapaasti ja maksutta kaikkien halukkaiden käytettävissä myös hankkeen jälkeen.

10.3 Riskianalyysi

Riskien hallinta, niiden tunnistaminen, analysointi ja seuranta kuuluvat projektin ja projektihenkilöstön tehtäviin. Riskejä seurataan ja päivitetään sekä työryhmässä että ohjausryhmässä. Tarvittavat päätökset toimenpiteistä riskien välttämiseksi tai niiden vaikutusten pienentämiseksi tehdään työryhmässä tai ohjausryhmässä riippuen toimenpiteiden suuruudesta.

RISKI	RISKIN AIHEUTTAMA UHKA	RISKIN VAKAVUUS/ TODENNÄKÖISYYS	VAROTOIMET
Hankepäättökseen viivästyminen	Hanke ei pääse alkuun aiotusti, jolloin osa hankkeen suunnitelluista toimenpiteistä viivästyy.	Pieni/ Keskisuuri	Hyödynnetään mahdollinen pidennetty suunnittelu-aika. Aloitetaan omalla riskillä tekeminen Siirretään aloitusta myöhempään ajankohtaan
Kaavoituksessa tapahtuvat muutokset	Merkittävät Päijänteen vesialueen monimuotoisuutta ylläpitävät alueet poistuvat tai niihin tulee muutoksia	Pieni/Pieni	Nostetaan Päijänteen näkyvyyttä ja monimuotoisuuden merkitystä.
Yrityksiä ja muita keskeisiä toimijoita ei saada mukaan tilaisuuksiin	Hankkeen tavoitteita ei saavuteta	Keskisuuri / Keskisuuri	Hyvän osallistamissuunnitelman tekeminen ja sen mukaan toimiminen. Käydään avointa keskustelua eri toimijoiden kanssa.
Biosfääritoiminnan kriteereihin ei sitouduta	Biosfääritoiminnan kehittäminen ei jatku hankkeen toiminta-ajan jälkeen	Suuri/ Pieni	Sitoutetaan avaintoimijat ja toimintaryhmät hankkeen yhteisiin tavoitteisiin. Hyvin suunniteltu ja avoin viestintä ja tiedottaminen Yhteisen ymmärryksen rakentaminen alusta lähtien.

LÄHTEET

Elinkeinoelämän keskusliitto, 2017. <https://ek.fi/mita-temme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>.

Krippendorf, J. 1987. The Holiday Makers: Understanding the Impact of Leisure and Travel, Oxford: Heinemann: 138–139.

Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers. 2005. UNEP and UNWTO. s.11-12.

Uusitalo, A., Kellomäki, E., Vääriskoski-Kaukanen, S. 2008. Selvitykset Päijänteen biosfäärialueen perustamisedellytyksistä. Keski-Suomen ympäristökeskuksen raportteja. 2008: 4.